

Vem kan man lita på?

Introduktion till läraren

Källtillit handlar om att ställa sig frågan: Vem eller vilka kan jag lita på och varför? Journalister arbetar med att förklara hur saker och ting ligger till. Deras arbete kräver att de tar reda på sanningen och berättar den på ett så trovärdigt sätt som möjligt. Om journalister inte skulle berätta sanningen skulle vi inte kunna lita på våra medier. Samtidigt skulle inte journalisten vara värd att ha anställd på företaget längre. Det är ett av grundskälen till att vi kan lita på etablerade medier.

Men även seriösa journalister kan göra fel, inte minst för att informationsflödet går så snabbt idag. För TV och radio finns [Granskningsnämnden för Radio och TV](#) dit alla kan anmäla om man bedömer att fel har begåtts. Journalister har åtagit sig att följa de medieetiska reglerna som du hittar [hos Medieombudsmannen](#). Om man har känt sig personligt kränkt och utpekad i medierna kan hos Medieombudsmannen anmäla tidningen eller medieföretaget. Grundregeln är att felaktigheter ska rättas till så skyndsamt som möjligt.

Hos UR Skola hittar du en film om källtillit med forskaren Emma Frans och journalisten Jack Werner som kan fungera bra som introduktion. [Här!](#)

Moment 1: Granska en text källkritiskt

Välj ut ett antal texter från veckans tidningar, antingen tryckt eller digitalt, som handlar om de partier eleverna har arbetat med under tidigare övningar. Det kan vara olika typer av texter, åsiktstexter, faktatexter eller reklam. I nästa steg ska eleverna avgöra sanningshalten i det de läser. Kan de lita på informationen? Använd punkterna nedan som hjälp. Läraren avgör hur arbetet presenteras och om det ska göras enskilt eller i grupp.

Vem?

Vem ligger bakom informationen, är det en journalist eller någon annan? Är det någon som kan ämnet och som du kan lita på? Kan du ta kontakt med den som står bakom det som står i texten? Vem är tänkt att läsa och ta till sig informationen?

Varför?

Varför tror du att man vill sprida denna information? Är avsikten att sprida information, skapa debatt, sprida en åsikt, att underhålla eller kanske att tjäna pengar?

Vad?

Vad hittar du för information? Verkar det vara personliga åsikter eller fakta? Verkar det pålitligt? Saknas några viktiga detaljer? Stämmer det med saker du redan vet? Går informationen att kontrollera i andra källor?

När?

Går det att säga hur gammal informationen är? Kanske något har blivit förlegat?

Hur?

Hur ser formen ut? Titta till exempel på språk och stavning. Många felstavade ord kan vara ett tecken på att även annat är slarvigt och inte genomtänkt i innehållet.

Moment 2: Diskussion

Låt eleverna lyfta sina exempel. Kan de skönja någon skillnad i trovärdigheten mellan åsikts-, fakta och reklamtexter? Vad skiljer texttyperna åt? Stämde informationen de tog del av? Fanns det något exempel med låg trovärdighet eller rena osanningar?

Avsluta med att diskutera om klassen litar på etablerade medier. Varför? Varför inte? Finns det fler sätt att ta reda på sann och trovärdig information än via etablerade medier?

Källor och information

Dagstidningar, samla in tidningar i tid för Tidningsveckan. Ofta går det att beställa klassuppsättningar av din lokaltidning, se om du hittar den på Mediekompass:

<http://www.mediekompass.se/hitta-din-tidning/>

Kapitel 14 i Publicistguiden om källkritik:

<https://www.mediekompass.se/publicistguiden/kapitel-14-kallkritik/>

Granskningsnämnden för Radio och TV:

<https://www.mprt.se/om-oss/om-verksamheten/vara-namnder/>

Medieombudsmannen och det medieetiska systemet:

<https://medieombudsmannen.se/>

UR:s serie "Orka Plugga" om Källtillit:

<https://www.ur.se/orkaplugga/kalltillit-vilka-kallor-litar-du-pa/>

